

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

104. Celebris est illa quæsto inter Theologos nostri temporis, an in delectatone morosæ fatendæ sint circumstantiæ operis, quod est quærere, an delectatio sumat speciem ex opere externo? Et notatur, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76393)

* Sup. hoc in tom. 7. tra. 1. lege doctrina Ref. 347. & hic infra ex Ref. 164. §. 1.

propositam affirmatiuam sententiam, præter Hurtadum, tenuerint Sanchez, Salas, Candidus, Bonacina, & Cardinalis Lugo, quos citat, & sequitur Leander de Sac. 10. 1. tr. 5. disp. 8. §. 2. n. 24. tamen, ut dixi, sententiam negatiuam aliorum, tanquam improbabilem non audeo damnare. * Nota tamen hic obiter, ex Cardinali Lugo, Leadrü ubi supra, §. 10. docere, quod qui habet votum castitatis, debet votum explicare, quando ipse consilio, vel auxilio causa fuit, ut alij tale votum non habentes peccarent. Sed contrariam sententiam, quam tuetur Sanchez, puto etiam esse probabilem: quia Religiosus promittit solum castitatem suam, non alienam.

RESOL. CII.

An si vir, ut possit coire cum propria uxore, cogitet alienam, teneatur hanc circumstantiam in confessione aperire: Ex part. 10. tr. 11. & Misc. 1. Ref. 61.

Sup. hoc in Ref. nor. seq.

§. 1. Tangit hoc dubium Reuerendissimus Candidus, 10. 1. disquis. 24. art. 2. 2. dub. 14. n. 16. ubi sic ait: Est culpa lethalis necessariò explicanda in Confessione, si coniux in actu coniugali delectatur in alterius viri, aut feminae cogitatione carnaliter dilectorum; quia est delectatio morosa in obiecto lethali malo. Syluester verb. *Debitum*, quest. 2. 1. sine. D. Antoninus 4. par. tit. 1. cap. 20. §. 1. quod si delectatio in nulla re turpi esset, sed in sola pulchritudine viri aut feminae, ac posset esse in cogitatione alicuius pulcherimae picturae, & de illa delectari; vt ad actum coniugalem magis excitetur; nullam censo esse lethalem culpam; quia tunc delectatio in nullum turpe obiectum fertur, & ad honestum finem dirigitur. Ita ille, qui citat Sanchez, lib. 9. disp. 17. num. 16.

Super hoc in tom. 2. tr. 6. lege doctrinam §. Quæro tertio. Ref. 202.

2. Sed magis ample, ac clarè de pictura ad personam viuentem transit Pater Hieronymus Garzias in *Politica Regulari*, 10. 1. tract. 4. par. 2. difficul. 1. dub. 2. punct. 3. nu. 30. Sic asserens: *Al segundo argumento, o instancia del casado, solo admitire en un caso, en el qual no esta obligado à explicar el adulterio, y es este: quando piensa en la muger agena, solùm ad excitandam naturam, vt possit coire cum propria uxore; en este caso Syluestro, y San Antonino confiesan, que no pecarà; y lo mismo lo oi una uoz oraculo al Paure Baptista Bordoï, de la Compania, porque aquella delectacion es solo medio para sin licito, y honesto; però fuera deste caso, lo mas probable es, que pecarà peccato adulterij explicando in Confessione; vti latè demonstrant Auctores citati. Hæc Garzias. Sed hæc opinio in sententia Hurtadi, & Castrü Palai, quos recitauit in par. 5. tr. 13. * resol. vlt. non haberet difficultatem; putat enim, Vxoratum, si delectetur in aliena muliere, non teneri aperire circumstantiam Matrimonij. Et ita hanc sententiam nouissimè docet Martinus de San Ioseph in *monit. Confessar.* tom. 1. lib. 1. tract. 10. n. 7. ubi sic ait: *Tambien me parece probable que el casado, o casada, que se deleytan desonestamente de algun obiecto libidinoso, no tienen obligacion à confessar, que son casados, porque por casarse no se obligo el casado à su compañero, à que no se deleytaria carnalmente con obiecto extraño.**

* Que hic est prima post præteritã & in Ref. proxime præterita, & infra in Ref. 104. §. Nota veto & in tom. 2. tr. 6. Ref. 199. §. 1.

RESOL. CIII.

An delectatio morosa sumat malitiam de opere exteriori, ita vt necesse sit in confessione aperire circumstantiam operis, & exprimere obiectum, v.g. si mu-

lier, de qua supra est delectatio, fuerit coniugata, Monialis, libera, &c. Ex part. 1. tract. 7. Ref. 48.

§. 1. Communiter affirmatiuè respondetur: & ita docet Caietanus 2. 2. 9. 154. art. 4. Nauarrus 2. 2. c. 16. n. 9. & ex neotericis Lorca in p. 2. 2. 2. disp. 28. de pec. memb. 3. Martinez etiam in p. 2. tom. 1. 9. 15. art. 4. dub. 1. Sanchez in *sum. tom. 1. l. 1. c. 2. n. 11.* Azorius p. 1. lib. 4. c. 6. 9. 3. Villalobos in *sum. 10. 1. tract. 3. dub. 3. num. 4.* Homobonus de *exam. Eccl. par. 1. tract. 5. cap. 13. 9. 84.* Nam delectationes morosæ in re venerea, non sunt eiusdem speciei; sed diuersæ, pro diuersitate specifica operis, de quo sunt delectationes; ergo distinctè exprimendæ sunt in Confessione. Hæc opinio est probabilis. Sed prædictis non obstantibus, quando delectationes morosæ consistunt tantum in appetitu sensitiuo, & non in efficaci voluntate; puto omnes esse eiusdem speciei, nec differre à simplici fornicatione: quia in tali casu quis, v.g. non delectatur de coniugata, vt coniugata, & de illo obiecto, quatenus est iniuriosum alteri; sed quatenus est obiectum delectabile: ergo, &c. Et ita hanc sententiam docet Vasquez in *part. 2. tom. 2. disp. 112. c. 2.* & Sayrus in *clauis Regia, lib. 9. cap. 7. num. 10.* Reginaldus tom. 2. lib. 12. cap. 2. num. 13. cum aliis. Et probabilem hanc opinionem vocat Filiucius tom. 2. tract. 21. c. 8. n. 301. Bonacina de *mar. 9. 4. punct. 8. n. 19.* Lessius lib. 4. c. 3. dub. 13. n. 123. & alij.

2. Vnde in Confessione puto, non esse tales circumstantias personarum necessariò aperendas; quia vt diximus hæc delectationes non differunt specie sed sufficit, vt prenitens dicat: Toties morosè delectatus sum, sine expressione, & circumstantia persone imaginationi obiectæ; an, scilicet fuerit Monialis, vel libera, seu coniugata, &c. Consule *Resol. 67.* tract. 4. de *Sacram. tertii huius Operis Parisi*, super hac materia.

RESOL. CIV.

Celebris est illa quaestio inter Theologos nostri temporis, an in delectatione morosa fatenda sint circumstantia operis: quod est querere, an delectatio sumat speciem ex opere exteriori?

Et notatur, quod ex doctrina supra dicta difficultatè excipiuntur duo casus. Primus est coniugatorum. Secundus est habituum votum absolutum castitatis; enim in quavis delectatione morosa non solum peccant contra castitatem, sed etiam illi contra fidem datam in matrimonio; & isti contra Religionem. Ex part. 2. tr. 17. & Misc. 3. Ref. 34.

§. 1. Petrus de Lorca in p. 2. tom. 2. disp. 28. de *peccatis membro 3.* Sanchez in *sum. 10. 1. lib. 1. cap. 2. num. 11.* Martinez in p. 2. quest. 15. art. 4. dub. 1. Bonacina de *mar. qu. 4. punct. 8. num. 18.* Lessius lib. 4. c. 3. dub. 15. n. 123. in *sine*, & Rodriguez in *sum. 10. 1. c. 101. n. 3.* affirmatiuè respondent. Et probatur hæc opinio generali principio, & per se noto; actus voluntatis speciem sumunt ab obiectis, opus autem exteriorius est obiectum interioris delectationis. Ergo ab illo sumit speciem; id autem quod ab alio sumit speciem, est eiusdem speciei cum illo. Ergo delectatio est eiusdem speciei cum opere.

2. Non desunt tamen pro contraria opinione Auctores magni nominis, hi sunt Vasquez in p. 2. tom. 2. disp. 112. cap. 2. Sayrus in *Clauis Regia lib. 8. c. 6. num. 19.* & nouissimè Valerius Reginaldus tom. 2. lib. 11. cap. 2. sect. 3. num. 13. Pro cuius declaratione notandum est, esse duo genera actuum voluntatis, aliud est

est actum efficacium, quales sunt, qui respiciunt executionem: aliud est actum inefficacium, qui sunt simplices affectus in obiecta extra executionem. His positus assero, vel delectationes morosae consistunt in efficaci voluntate, vel in simplici complacentia; si delectationes sunt consensus efficaces, et uerba sunt: eorum species, perinde ac operum illicitorum, quae dant eis suam malitiam, & in hoc casu sumunt malitiam ex opere externo: si autem delectationes sunt simplices complacentiae, sine villo affectu ad opus, omnes sunt vnius speciei, cum sint eiusdem malitiae, vt pote oppositae vni tantum virtuti castitatis, ac eodem modo, nimirum per turpitudinem veneream in qua absolute versantur. Nam, v.g. delectatio simplici complacentiae de coniugata, non versatur circa illud obiectum, quatenus est iniuriosa alteri, quia felicitet persona illa sit iuncta matrimonio, aut quod marito fiat iniuria; sed versatur circa illud obiectum, quatenus est delectabile secundum tactum, nimirum, quia mulier pulchra. Ergo non contrahit malitiam ab illa circumstantia. Probatur consequentia, quia in illa delectatione, neque expressè, neque interpretatiuè, approbatur iniuria in maritum, cum nullo modo consentiatur in opus externum, vt re ipsa exequendum, quo solo iniuria irrogatur. Idem videtur dicendum si persona sit affinis, vel Religiosa: praescinditur enim ab hac circumstantia, nec ea quicquam confert ad illam delectationem. Ita Lessius, qui probabilem, vt reuera est, vocat hanc opinionem, sicuti etiam vocauit Bonacina vbi supra Emanuel Sa uer. *Luxuria*, num. 3. Ioan. Salas in p. 2. tom. 2. tract. 1. 3. disp. 6. sect. 6. num. 56.

3. Nota verò, quod excipiuntur ex ista doctrina duo casus. Primus est coniugatorum Secundus est habitum votum absolutum castitatis; hi enim in quibus delectatione morosa, non solum peccant contra castitatem sed etiam illi contra fidem in matrimonio datam, illi contra Religionem; sic Reginaldus, Bonacina, Valquez, & Coninch, vbi supra.

4. Ad argumentum contrariae sententiae respondetur, voluntatem efficacem accipere malitiam ab opere externo quod habet pro obiecto secundum analogiam derivatam; delectationem verò simplici complacentiae non item, sic Valquez loco citato.

RESOL. CV.

An in delectatione morosa circumstantia de copula sodomica sit in confessione aperienda?

Et pro elucidanda doctrina huius questionis alia cursum adducuntur in textu huius Resolutionis; Ex part. 9. tr. 6. & Misc. 1. Ref. 3.

§. 1. PRO negatiua sententia scio aliquos me adducere, sed non bene. Ideo, assero, quod optimè Patet Valquez in par. 2. nota disp. 1. 12. de hac questione philosophatur. Primò ergo ait, duplices posse esse circumstantias obiecti turpis, v.g. qualdam intra eandem materiam diuersificantes; vt, v.g. pollutionem simplicem, fornicationem, sodomiam, bestialitatem: in his admittit, diuersam esse delectationum malitiam, si sumatur ex bestialitate cogitata, quam si sumatur ex fornicatione; aliàs verò esse circumstantias, quae ad aliam speciem peccatum carnis transferunt: v.g. quòd sit in loco sacro, cum virgine, cum vxorata, &c. per quas transfertur copula ad rationem iniustitiae, sacrilegij, &c. ab his autem fuscè probat non derivari specialem malitiã; ideòque in genere moris omnes esse eiusdem speciei. Dicendum est itaque pro prima parte, quod possumus species infimas malitiae delectationis venereae querere intra subalternam ca-

lissitatis speciem, & intra hanc certum est speciem distinctam delinere; à distincta obiecti speciei: distincta enim est species, delectationis de copula sodomica, ac de fornicaria, & ab vtraque specie distinguitur delectatio de pollutione, quatum specierum diuersitas continetur intra obiectum adaequatum castitati oppositum. Et ita hanc sententiam, praeter Valquez, docet nouissimè doctissimus Ouiedo c. 2. tr. 6. de vitiis, & peccatis, contr. 4. punct. 7. num. 54. Lessius lib. 4. c. 3. n. 1. 12. Salas tr. 13. disp. 6. n. 56. & 57. Castrus Palaus to. 1. tract. 2. disp. 2. punct. 10. §. 4. num. 4. Quid autem circumstantiae, quae ad aliam speciem peccatum carnis transferunt, v.g. quòd sit cum vxorata, cum Moniali sistentes tamen in appetitu sensitivo sine efficaci voluntate, esse eiusdem speciei, alibi satis probati, & me citato, nouissimè firmat Ouiedo vbi supra, num. 57. Quidquid etiam nouissimè non minus probabiliter alterat Serra in 1. 2. D. Thomae, to. 1. quasi. 74. art. 8. dub. 1. Et alij. Et patet ex natura ipsius delectationis, quae cum non coniungatur cum opere externo, necessarium est, non trahere secum malitias omnes, quas trahit opus externum, sicuti illas contrahit affectus efficacax ex eo, quòd cum externo opere coniungatur: sed eas tantum, quas attingit ex parte obiecti: cum autem, qui delectatur de fornicatione habita cum coniugata, aut cum Moniali, possit ipsa delectatione abstrahere à circumstantia coniugij, & monialitatis: sic etiam à malitiis, quas haec circumstantiae deriuant in externum opus, & in illius efficacè effectum. Deinde delectatio fornicationis cum Moniali, habita ab eo, qui votum non emisit, non potest esse contra votum illius, qui delectationem capit, quia hoc non subsistit; nec contra votum Monialis, quia materia huius voti tota est posita in actibus ipsius Monialis, quorum nullum inducit talis delectatio. Idem, proportionem seruata, dico de delectatione habita à soluto fornicationis cum coniugata: ex fide enim coniugij tantum debet coniux alteri coniugi proprios actus, & ad nullum horum ordinatur aliena inefficax delectatio, etiamsi respiciat vt obiectum, actum alterius coniugis: quia delectatio per se cum suo subiecto non coniungitur.

2. Confirmatur: Si audias tuum inimicum occisum esse in loco sacro, de illiusque morte delecteris ex displicentia personae, & committas odij peccatum: sacrilegium ex eo non committis: ergo delectatio non secum trahit malitias omnes in obiecto repertas. Item, si audias verba facetiae, sed contumeliosa, & impura, & de illis delecteris, quatenus facetiam includunt, & risum excitant, nullo habito respectu ad contumeliam, & impuritatem in illis repertam, non peccas contra iustitiam, aut castitatem: ergo necessarium non est, delectationem secum trahere malitias omnes efficientes suum obiectum.

3. Dicendum est itaque, delectationes morosas, quae sunt peccata mortalia, non habere omnem malitiam operis externi, ac proinde nec varias species sortiri iuxta varietatem eorum, quae in opere externo reperiuntur. In morosis delectationibus cum rapta, cum consanguinea, vel vxore alterius, vel cum virgine Deo dicata, nulla est malitia mortalis contra aliam virtutem, quam contra castitatem: ergo omnes sunt eiusdem speciei, & non habent malitiam, nisi solius simplici fornicationis. Antecedens probatur: qui de his morose delectatur, non delectatur de iniuria, & irreuerentia, sed solum de ipso actu fornicationis: nec allicitur à delectabili, quod est iniustitia, aut impietate, aut sacrilegio; sed quod est in fornicatione: ergo non peccat contra iustitiam peccato adulterij, stupri, vel raptus, nec contra religionem peccato sacrilegij, nec contra pietatem peccato incestus; sed solum contra castitatem peccato simplici fornicationis.

4. Verum

Alibi in duabus Ref. antecessoribus & infra in Ref. 165. §. in Ref. 48.

T. O. N. ...